

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

MUZEJSKI VJESNIK

9

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

(Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kutina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice i Virje)

UREDNIŠTVO

Odgovorni urednik: Franjo Horvatić

Urednik, lektura, korektura: Zorko Marković

Redaktura, tehnički urednik: Marijan Špoljar

Naslovna stranica: Mladen Jakupec

Muzejski vjesnik izlazi jednom godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Glasilo solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.
Za sadržaj priloga odgovaraju autori.

Nakladnik

Centar za kulturu, OOUR Muzej grada Koprivnice

ZA NAKLADNIKA

Franjo Horvatić

TISAK

SOUR »PODRAVKA«, OOUR Koprivnička tiskara, 1986.

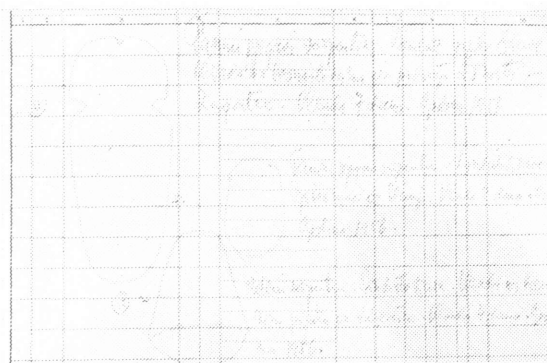
BROJ 9 – VELJAČA 1986.

GOD. IX

loški uzorci činili fundamentalni dio izložbe »Geološka građa našeg zavičaja«, koju je Vuković 1955. godine postavio u tadašnjim Prethistorijskom odjelu. Vukovićeva djelatnost na ovom znanstvenom području dokumentirana je na našoj izložbi izborom najzanimljivijih geoloških uzoraka, te osnovnim podacima kao dopunom ovoj temi, prezentiranima manjom legendom.

Interes da rezultate rada na polju jedne discipline upotpuni istraživanjima njoj pomoćnih nauka, te Vukovićeve nastojanja za otkrivanjem prave znanstvene istine, odveli su ga i na područje etnologije. Tako se u njegovim bilježnicama, među terenskim zabilješkama i skicama vezanim uz arheologiju, mogu naći i zanimljivi podaci o nekim etnografskim karakteristikama ovog kraja. Svaki etnolog koji se danas bavi istraživanjima sigurno će pronaći čitav niz važnih podataka u Vukovićeve člancima objavljenim u Varaždinskim vijestima. Ova dokumentaristička podloga upotpunjena je i vrijednom zbirkom kresila različitih tipova, sakupljenom uglavnom u selima podno Ravne gore.

Eksperimentalna arheologija, disciplina kojom se Vuković bavio još daleke 1931. godine, predstavljena je kao zasebna tema naše izložbe. Značenje eksperimenta u prethistorijskoj arheologiji, kao i potrebu da ova grana konvencionalne arheologije postane priznata disciplina, nastojali smo akcentirati izlaganjem najljepših i najtipičnijih predmeta koje je S. Vuković eksperimentalno izradio. Sinhrono s eksperimentalnim primjercima kamenih sjekira bili su izloženi i originalni arheološki nalazi istog tipa. Ujednačenost između jednih i drugih u odabiru sirovine, u tipu i obliku, te u tehnologiji obrade kamena, svakako su dokaz da je eksperiment često jedini put do odgovora na neka od pitanja o produkciji kamenog oruđa i oružja.

Vukovićeve zabilješke o provedenim eksperimentima

Cjelinu unutar zbirke eksperimentalne arheologije čine različiti drveni predmeti izrađeni po uzoru na etnografski materijal. Cjelovitost ove teme naglasili smo i izlaganjem Vukovićeve rekonstrukcije neolitske bušilice za kamene sjekire. Dopunski i ilustrativan materijal predstavljali su povećani presnici Vukovićeve zabilježaka o provedenim eksperimentima, dokumentacija njegove izložbe »Eksperimentalna arheologija« iz 1974. godine, te legenda s podacima o ovoj disciplini.

Kao plod dugogodišnje terensko-istraživačke aktivnosti S. Vuković je u nizu stručnih publikacija objavio velik broj radova. Prezentirani izbor najznačajnijih radova ilustrirao je bogatstvo Vukovićeve bibliografije, ali i pokazao stručnost kojom je prilazio istraživačkom radu.

Zorko Marković, Muzej grada Koprivnice

ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA U LUDBREŠKOM IVANCU

1982. i 1983. godine Muzej grada Koprivnice izveo je kod sela Ludbreškog Ivanca na obroncima Kalničkog gorja, dvije kampanje arheoloških istraživanja.¹ Iskapanja su provedena na lokalitetima Polje I, Polje II i Pod humcem, a rekognosciranjima je otkriveno još nekoliko do danas nepoznatih lokaliteta.

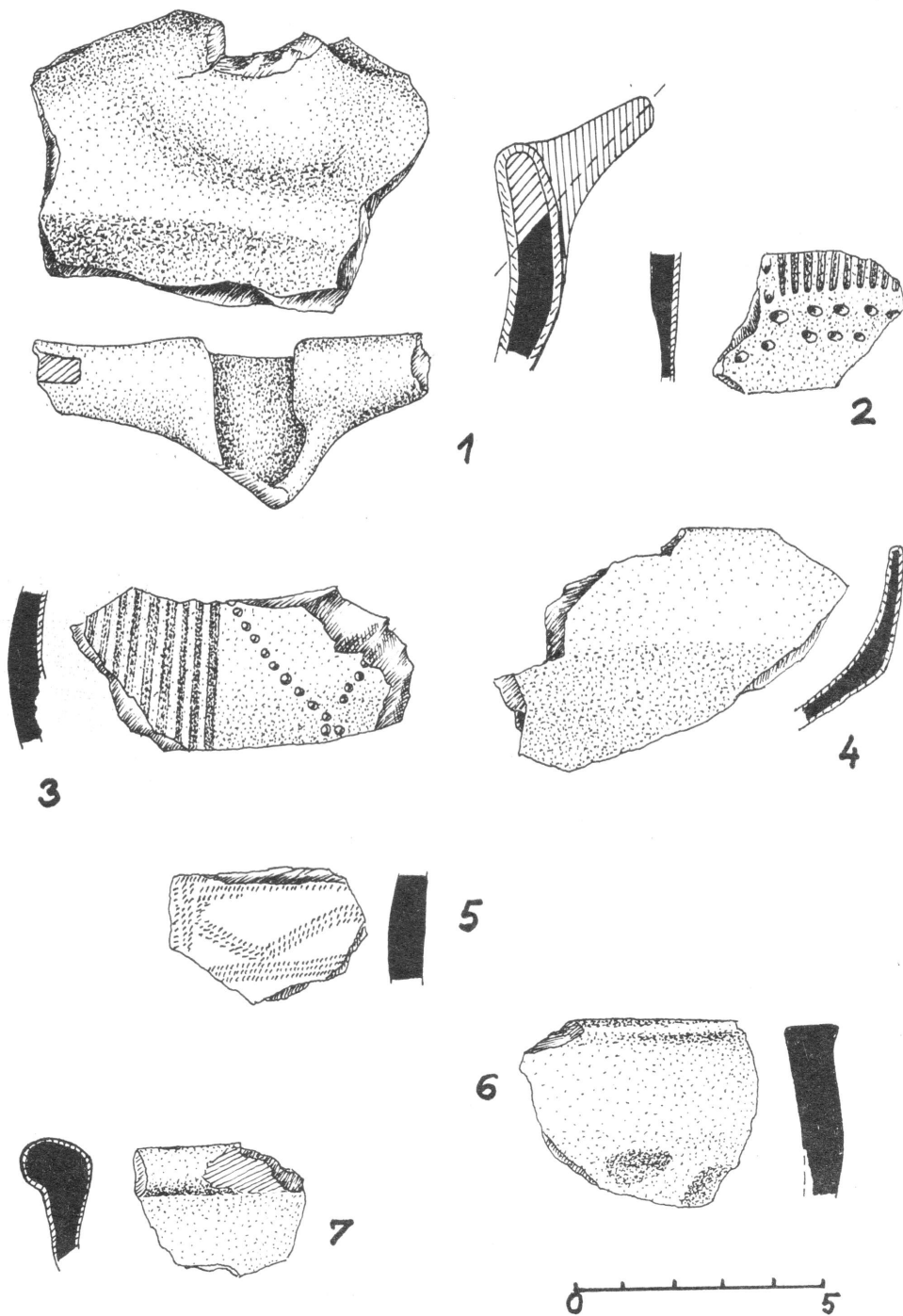
Na lokalitetu Polje I (brijeg koji se nalazi bliže selu, sjeverozapadno od brijega kojega smo nazvali Polje II), jugoistočno prije ulaza u selo, iznad potoka Petkovca, 1982. god. istražena je površina od 44 m², pri čemu je otkriven dio jedne veće plitko ukopane jame, koja je bila naseljena u vrijeme 2. stupnja lasinjske kulture.²

God. 1983. postavljene su još četiri sonde ukupne površine 150 m², ali, osim pojedinačnih nalaza, nisu pronađeni objekti.

Na lokalitetu Polje II 1982. god. postavili smo dvije sonde (40 m²), ali su slučajno postavljene na mjestu gdje se vadila zemlja za ciglanu, te nije bilo rezultata. God. 1983. otvorili smo još dvije sonde na padini isto-

ga brijega (ukupno 90 m²). U drugoj sondi pronašli smo dio velike jame koja je pripadala lasinjskoj kulturi, ali su se u gornjim njezinim dijelovima nalazili i lincenski, antički i srednjovjekovni nalazi (T.1).

S južne strane potoka Petkovca, ispod brijega Borovke nalazi se niski humak, kojega smo također otvorili (stanovnici ovoj dio terena nazivaju Pod humcem). Ispod površine tla otkriven je kružni kameni vijenac s pristupom, koji na mjestima u sredini ima i kameno dno. Unutar vijenca nalazila se izgorena zemlja, pomiješana s usitnjenom opekom i crnom pečenom zemljom. U zemlji su se nalazili otisci daske, kameni čepovi i udubljenja od različitih predmeta. Budući da je u zemlji pronađena i mala posuda sa zelenom glazurom s unutarnje strane, smatramo da je ova talionica i lijevaonica metalnih predmeta prestala s radom u vrijeme Vojne krajine, negdje u 17. ili 18. stoljeću. Međutim, nejin vijek mogao je biti dug. U blizini, nasuprot lokalitetu Polje I, iznad stare vodenice na potoku Petkovcu, nalazi se lokalitet kojega u narodu

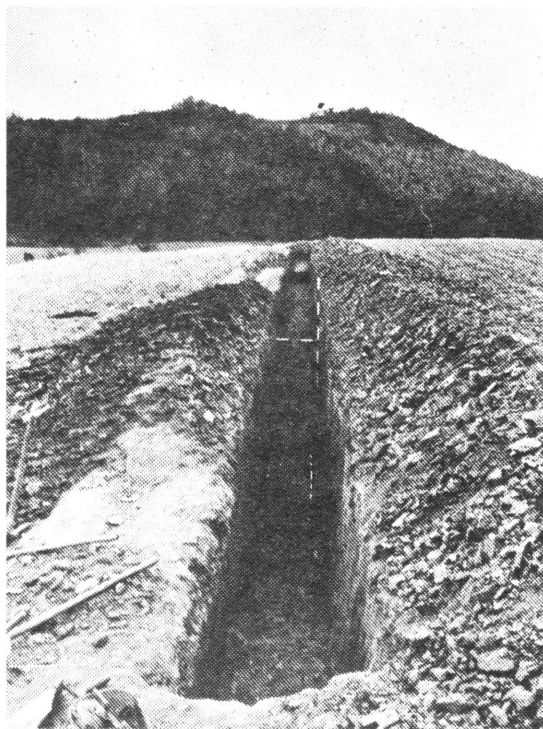
LUDBREŠKI IVANAC – Polje II;
 1 – 4: lasinjska kultura; 5 – 6: licenska keramika;
 7: antika

zovu Zidina. Uz ostatke nekakvih zidova u šikari, te stepenica koje vode od potoka na brijeg, pronašli smo ljudske kosti i ulomke srednjovjekovnih keramičkih posuda. Narod o ovome lokalitetu govori da je bio grad kneza Ivana, po kojemu je naselje u tatarsko vrijeme i dobilo ime. Legenda kaže da je knez Pogan (iz susjednoga Poganca) napadao opatice i samostan u obližnjem Apatovcu, a knez Ivan ih je štitio. Prema narodnoj predaji sve je to bilo u vrijeme kralja Bele i tatarske provale. Naravno, pitanje je koliko je to narodna predaja a koliko utjecaj literature (naročito apatovačkog učitelja Ivana Lepušića, kao i ranije Antuna Nemčića). Nalazište Zidina najvjerojatnije predstavlja srednjovjekovnu crkvu s grobljem, a negdje u blizini nalazilo se i pripadajuće naselje. Talionica Podrumcem, prema našem mišljenju, morala je nastati u srednjem vijeku. Zanimljivo je da stanovnici Ludbreškog Ivanca ne znaju ništa o toj radionici, premda su ondje naseljeni u vrijeme kada je ona još morala raditi.³

S desne strane ceste prije ulaska u selo, malo prije lokaliteta Polje II, na nalazištu zvanom Točak, pronašli smo površinske keramičke nalaze iz kasnog latena (imitacija češljastog ukrasa, ulomci grafitirane keramike itd.) i srednjega vijeka. Sjeverozapadno od lokaliteta Polje I nalazi se u istom nizu brežuljaka još jedan srednjovjekovni lokalitet (nema posebnog naziva, te smo ga imenovali lokalitetom Selo).

Zapadno od lokaliteta Polje I, u nizu brežuljaka uz lokalitet Zidina, registrirali smo lokalitete Brdo I i Brdo II, na kojima smo pronašli atipičan kremeniti materijal, te nešto usitnjene prethistorijske i kasnosrednjovjekovne keramike. Sjeverno od groblja, na brijegu uz šumu, također smo registrirali srednjovjekovni lokalitet. Sjeverozapadno od sela, uz put za šumu, na položaju Krč, registrirali smo tumul vrlo velikih dimenzija, na kojemu se nalaze mladi borovi.

Mještani Radovan Škorić je prije dvadesetak godina na desnoj strani potoka Petkovca na padini zvanj Točak (zbog lakše orijentacije ovaj lokalitet zovemo Točak II), rigolao teren za vinograd i na dubini od oko 70 cm naišao na spaljenu crvenu zemlju i ugljen, što ga je podsjetilo izgledom na ognjište. Emil Paurović iz Velikog Poganca dao je podatke o postojanju tumula uz šumu Medenjaka (uža lokacija Grabulin), istočno uz križanje ceste prema Ludbreškom Ivancu. Tumul se nalazio na zemljištu Milivoja Brnice iz Velikog Poganca, bio je visok oko 6 m, širok oko 8 m,

Ludbreški Ivanac – Polje II

elipsastog izgleda, a savršen je bagerom oko 1978. godine. Obišli smo teren i pronašli nešto sitnih antičkih i srednjovjekovnih ulomaka keramike.

Osim navedenih stanovnika, podatke su nam davali i mnogi drugi (Jovo Vrapčević, Tomo Stanković, Milan Besedić, Milan Bodinovac i Zvonko Šegrec iz Ludbreškog Ivanca, te Drago Vrbanec iz Apatovca), pa im ovom prilikom još jednom svima zahvaljujemo na pomoći. Lokalitet Točak I otkrio je Željko Česi iz Koprivnice, član ekipe.

BILJEŠKE

1. Crteži i fotografije uz tekst: Josip Fluksi.
2. Z. Marković, Podravski zbornik 83, Koprivnica 1983, 251 i d.
3. A. Kancijan, Podravski zbornik 84, Koprivnica 1984, 247 – 248

Zorko Marković, Muzej grada Koprivnice

Kulturen der Frühbronzezeit das Karpatenbeckens und Nordbalkans

(red. N. Tasić); *Balkanološki institut SANU, Posebna izdanja 22, Serija Balcano-Pannonica, Beograd 1984, str. 1–401*

Iz tiska je nedavno izašao zbornik radova o ranoj brončanom dobu Karpatske kotline i sjevernog Balkana. Redakciju ovoga, bez ikakve sumnje, najvećega i najkrupnijeg događaja u istraživanjima ranoga brončanog doba ovih područja u toku dosta velikog

protoklog razdoblja, sačinjavali su B. Novotny iz ČSSR, N. Kalicz iz Mađarske, te B. Brukner i N. Tasić iz SFRJ. Osim iz navedenih zemalja, jedan suradnik je iz Poljske. Na drugome mjestu dat ćemo opširniji kritički prikaz, a ovdje bismo se osvrnuli na ovu knjigu